

Revista

de Arheologie, Antropologie
și Studii interdisciplinare

Journal of Archaeology, Anthropology
and Interdisciplinary Studies

4

2022

COLEGIUL EDITORIAL

Dr. hab. Valentin DERGACIOV, editor onorific (Republica Moldova)

Prof. Paul PETTITT, editor onorific (Marea Britanie)

Dr. Angela SIMALCSIK, editor responsabil (România, Republica Moldova)

Dr. Bianca PEDA-BĂLĂNICĂ (Finlanda, România)

Dr. Alin FRÎNCULEASA (România)

Dr. Cristian Eduard ȘTEFAN (România)

Dr. Daniel GARVĂN (România)

Dr. Denis TOPAL (Republica Moldova)

Dr. Adela KOVÁCS (România)

COLEGIUL DE REDACȚIE/PEER-REVIEW

Dr. Angela SIMALCSIK, redactor responsabil
(România, Republica Moldova)

Prof. Paul PETTITT (Marea Britanie)

Dr. Denis TOPAL (Republica Moldova)

Dr. Adela KOVÁCS (România)

Dr. Gabriel VASILE (România)

Dr. Vasile DIACONU (România)

Dr. Bianca PEDA-BĂLĂNICĂ (Finlanda)

Dr. Vitalij S. SINIKI (Moldova)

Dr. Dorina ONICĂ (Republica Moldova)

Dr. Valentin DUMITRAȘCU (România)

Dr. Lucian MUNTEANU (România)

Cristina-Elena CORDOȘ (România)

Dr. Mariana COCIERU (Republica Moldova)

Dr. Ioan Sebastian BRUMĂ (România)

Dr. Lavinia GRUMEZA (România)

Dr. Ștefan HONCU (România)

Dr. Raluca KOGĂLNICEANU (România)

Dr. George Bodi (România)

Ion CIOBANU, secretar de redacție
(Republica Moldova)

Dr. Alin FRÎNCULEASA (România)

Dr. Cristian Eduard ȘTEFAN (România)

Dr. Ștefan VASILE (România)

Dr. Daniel GARVĂN (România)

Dr. Roxana MUNTEANU (România)

Dr. doc. Oksana HRYTSYUTA (Ucraina)

Dr. Dmitriy KIRICENKO (Azerbaidjan)

Dr. Alexandru BERZOVAN (România)

Dr. Andrei COROBCEAN (Republica Moldova)

Marian LIE (România)

Dr. Lilia DERGACIOVA (România)

Dr. Robert Daniel SIMALCSIK (România)

Dr. Cătălin-George FEDOR (România)

Dr. Victor COJOCARU (România)

Dr. Bogdan HAIDUC (România)

Dr. Vlad VORNIC (Republica Moldova)

Alexandru KOVÁCS, traducător, corector (limba engleză, limba franceză, limba germană) (România)

Dr. Ștefan VASILE, responsabil de indexarea revistei (România)

Dr. Denis TOPAL, concept copertă (Republica Moldova)

Dr. Bianca PEDA-BĂLĂNICĂ, concept grafic (Finlanda)

Dr. Mihail BĂȚ, machetare și aranjare în pagină (Republica Moldova)

Colegiul de redacție nu răspunde de opiniile exprimate de autori.

The editorial board is not responsible for the opinions expressed by authors.

Toate lucrările publicate în Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare (RAASI) sunt recenzate de specialiști în domeniu (peer-reviewed journal).

Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare (RAASI) este publicația anuală a Institutului de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale (ICBE) din Chișinău.

Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare (RAASI) este indexată în bazele de date internaționale [CEEOL](#) și [ERIHPLUS](#).

Editare și tipar: Bons Offices

ISSN: 2587-3768

E-ISSN: 2587-3776

Chișinău 2022

Cuprins

STUDII // MATERIALE // NOTE

- Daniel Garvăn, Gabriel Stăicuț, Gabriela Sava
Câteva elemente de datare a așezării Boian–Giulești de la Pietrosu (județul Buzău)
Chronological markers of the Boian–Giulești site from Pietrosu (Buzău County) 7
- Cristian Eduard Ștefan
Early metallurgy north of Danube: A necklace from a Boian – Vidra grave discovered at Glina–La Nuci
Metalurgia timpurie la nord de Dunăre: un colier dintr-un mormânt Boian–Vidra descoperit la Glina–La Nuci 23
- Adela Kovács
Unelte din cultura Cucuteni: polonicele din lut între utilitate practică și simbol
Tools from Cucuteni Culture: Ladles made in clay, between everyday use and symbol 39
- Maria-Cristina Ciobanu, Felix-Adrian Tencariu
Recent discoveries of mat imprints on pottery from Cucuteni–Cetățuie (Iași County, Romania). Thoughts and experimental tests on the use of braided supports in forming prehistoric ceramics
Descoperiri recente de impresiuni de rogojină pe ceramică de la Cucuteni–Cetățuie (jud. Iași, România). Considerații și teste experimentale privind utilizarea suporturilor împletite în modelarea ceramicii preistorice 67
- Svitlana V. Ivanova
The North-West frontier of the Black Sea steppe in the Early Bronze Age
Nord-Vestul Mării Negre ca „spațiu de frontieră” al stepei la începutul epocii bronzului 89
- Alin Frînculeasa, Daniel Garvăn, Angela Simalcsik, Octav Negrea, Roxana Munteanu, Cătălin Dinu, Ana Ilie, Laurențiu Grigoraș
Ritualul lamnaia și persistențe locale în prima jumătate a mileniului al III-lea (complexe funerare cercetate în anul 2021 în nordul Munteniei)
The Yamnaya ritual and local persistence in the first half of the third millennium BC (funerary features researched in 2021 in northern Muntenia) 127

- Bianca Preda-Bălănică
Note on a Pădureni type shaft-hole axe from northern Muntenia
Notă despre un topor de tip Pădureni din nordul Munteniei 167
- József Puskás, Zoltán-József Botha
Contacts between south-eastern Transylvania and the Upper Tisza Basin during the Middle and the Late Bronze Age
Contacte între sud-estul Transilvaniei și bazinul superior al Tisei în perioadele mijlocie și târzie ale epocii bronzului 187
- Dmitriy A. Kiricenko, Angela Simalcsik
Modificarea formei capului/craniului în Caucazul de Sud și Orientul Apropiat în perioada târzie a epocii bronzului – perioada timpurie a epocii fierului. Date arheologice și antropologice
Changing the shape of the head/skull in the Southern Caucasus and the Middle East in the Late Bronze Age and Early Iron Age. Archaeological and anthropological data 213
- Lucian Munteanu, Nicoleta Vornicu
Contribuții la problema imitațiilor de denari romani imperiali din Moldova. Descoperirea monetară din necropola de la Dumitreștii Gălății (comuna Schitu Duca, județul Iași, România)
Contributions to the topic of imitations after Roman imperial denarii from Moldavia. The monetary discovery from the necropolis of Dumitreștii Gălății (Schitu Duca Commune, Iași County, Romania) 257
- George-Dan Hânceanu, Angela Simalcsik, Lăcrămioara-Elena Istina
Necropola din secolele II-III d. Hr. de la Porcești/Moldoveni (punctul Dealul Gabăra), județul Neamț, România. Interpretări arheologice și antropologice despre câteva morminte de incinerare
The necropolis from the 2nd-3rd centuries AD from Porcești/Moldoveni (Dealul Gabăra point), Neamț County, Romania. Archaeological and anthropological interpretations of several cremation graves 267
- Ștefan Honcu
Un nou tip de amforă atestat în Barbaricum-ul de la est de Carpați. Amfora de tip Forlimpopoli descoperită la Polocin
A new type of amphora attested in Barbaricum in east Carpathians area. The Forlimpopoli amphora type discovered at Polocin 311
- Gabriel Vasile
Osteodistrofia biparietală – o manifestare neobișnuită. Asupra unui schelet medieval de pe teritoriul României
Biparietal osteodistrophy – a rare condition. On a Medieval skeleton on the territory of Romania 319

- Robert Daniel Simalcsik
Populații medievale de pe teritoriul statului medieval moldovenesc comparate prin câteva elemente antropologice
Mediaeval populations on the territory of the Mediaeval State of Moldova compared through some anthropological elements 341
- George-Dan Hânceanu, Andrei Baltag
Cercetări arheologice din anii 1969-1970 în cimitirul medieval al bisericii *Precista Mică* din Roman
Archaeological research from 1969-1970 in the medieval cemetery of the Precista Mică Church in Roman 367
- George-Cătălin Fedor
Memorie colectivă și specific local într-o comunitate rurală moldovenească
Collective memory and local specific in a Moldovan rural community 411

RECENZII // PREZENTĂRI DE CARTE

- Adela Kovács, Alexandru Nechifor, Constantin Aparaschivei
Frumusețea transpusă în lut. Catalogul statuetelor antropomorfe cucuteniene din Muzeul Județean Botoșani
- Яна Яковичина, Оксана Куценяк // Yana Yakovychyna, Oksana Kutseniak
Трипільська антропоморфна пластика у фондах Львівського історичного музею // The Trypillian anthropomorphic plastic art in the collection of Lviv Historical Museum
Cristian Eduard Ștefan 425
- Lista autorilor / List of authors 429
- Norme de redactare / Publishing Rules 431

Câteva elemente de datare a așezării Boian – *Giulești* de la Pietrosu (județul Buzău)

Daniel Garvăn^{1*}, Gabriel Stăicuț¹, Gabriela Sava²

Rezumat. Cercetările arheologice desfășurate în nord-estul Munteniei au condus la identificarea a numeroase situri cu materiale atribuite culturii Boian, în special *faza Giulești*, însă puține dintre acestea au fost abordate sistematic. Cele mai multe dintre descoperiri provin din cercetări derulate în a doua jumătate a secolului al XX-lea. Situl de la Pietrosu (jud. Buzău) este ultimul pe scurta listă a celor în care s-au efectuat săpături arheologice de amploare, cercetări realizate în intervalul 1998-2013. Prin prezenta notă se încearcă stabilirea poziției cronologice a locuirii Boian – *Giulești* din situl de la Pietrosu, pe baza unor elemente de cronologie relativă și absolută.

Cuvinte cheie: Boian – *Giulești*, Hamangia, nord-estul Munteniei, Râul Călmățui, date ¹⁴C, ceramică.

Chronological markers of the Boian – *Giulești* site from Pietrosu (Buzău County). The archaeological investigations carried out in north-eastern Wallachia have led to the identification of numerous sites attributed to the Boian culture (especially the *Giulești phase*). Only few of those sites have been systematically approached so far, especially in the second half of the twentieth century. The site from Pietrosu (Buzău County) is the last in which extensive archaeological excavations were carried out (1998-2013). The present note aims to establish the chronological position of the Boian – *Giulești* habitation from Pietrosu, based on elements of relative and absolute chronology.

Keywords: Boian – *Giulești*, Hamangia, north-eastern Muntenia, Călmățui River, radiocarbon dating, pottery.

.....

Informațiile despre urme de locuire care să dateze dintr-o perioadă anterioară fazei *Giulești* a culturii Boian în nord-estul Munteniei sunt sporadice. Cu excepția unor

¹ Muzeul Județean Buzău, Buzău, România.

² Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei”, Măgurele, România.

* Autor corespondent: daniel.garvan@gmail.com.

descoperiri Starčevo-Criș, concentrate în special în zona de deal, cele aparținând culturilor ceramicii liniare, Dudești sau Vădastra păstrează un caracter insolit. Odată cu apariția fazei culturale Boian – *Giulești* putem consemna o explozie demografică, urme de locuire ale acestor comunități fiind identificate atât în zona de câmpie, cât și în cea de deal. Despre răspândirea și numărul acestor descoperiri s-au făcut mai multe referiri de-a lungul timpului (Comșa 1974, fig. 10; Frînculeasa 2010a, Pl. 7/2; Ștefan 2010; Garvăn 2017; Garvăn 2021, Pl. 11), iar cercetările de suprafață efectuate recent în această zonă au condus la identificarea unor noi situri care vin să completeze harta descoperirilor³.

Cu câteva excepții, majoritatea materialelor Boian provin din cercetări de suprafață, lipsind detaliile stratigrafice. În câteva așezări au fost efectuate cercetări intruzive, rezultate importante fiind obținute în urma săpăturilor de la Aldeni – *Dealul Balaurului* (Ștefan, Comșa 1957), Lișcoteanca – *Satnoieni* (Dragomir 1969, p. 45-53), Lișcoteanca – *Moș Filon* (Harțuche 1983b), Sudiți – *Hotarul dintre satele Sudiți și Bălaia* (Frînculeasa 2010b), Siliștea – *Conac* (Sîrbu, Pandrea 1994) și Pietrosu – *La Arman*, cea care face obiectul prezentei note.

Cercetările arheologice derulate în nord-estul Munteniei, în special în anii '60-80 ai secolului al XX-lea, au surprins, în majoritatea așezărilor, succesiunea stratigrafică Boian-*Giulești* – Gumelnița/Stoicani-Aldeni, ceea ce a condus către ipoteza unei succesiuni culturale (Dragomir 1983, p. 22; Harțuche 1983a, p. 30). Simpla suprapunere a două niveluri arheologice a fost interpretată în sensul unei continuități de locuire a zonei, chiar dacă aceasta nu a fost exprimată explicit.

Până de curând, intervalul în care s-a dezvoltat și a evoluat faza *Giulești* a culturii Boian a fost stabilit pe baza *importurilor*. Astfel, începutul acesteia coincide cu sfârșitul orizontului Bolintineanu – Hamangia II – ceramica liniară cu note muzicale – Vința B2 (Pandrea 1999, p. 27). Pentru sfârșitul acestei faze elementele nu erau foarte clare, însă a fost acceptată existența unui decalaj cronologic între sfârșitul fazei Boian – *Giulești* și începutul culturii Gumelnița, cel puțin pentru valea Călmățuiului (Pandrea 1999, p. 28). Acest moment a fost în parte clarificat în urma cercetărilor de la Gherăseni – *Movila Cremenea*, unde a fost surprinsă stratigrafic pentru prima dată succesiunea Precucuteni – Gumelnița, fiind astfel *umplut* spațiul cuprins între sfârșitul fazei *Giulești* și începutul culturii Gumelnița. Acest fapt este susținut și de datele radiocarbon obținute cu ajutorul unor probe din situl amintit (Garvăn 2021, p. 73, 102). Situația s-a repetat în situl de la Lipia – *Movila Drumul Oilor* (Garvăn 2021, p. 67; Garvăn *et alii* 2022).

³ Materiale inedite.

Amplasarea sitului de la Pietrosu

Situl arheologic se află în nord-estul Câmpiei Române, la circa 10 km sud-vest de municipiul Buzău, între satele Pietrosu și Groșani, pe terasa de pe malul drept al râului Călmățui, și este traversat de DJ 203G, ce face legătura între localitățile Pietrosu și Stâlp (Pl. I/2). În perimetrul sitului, după cel de-al doilea război mondial, au fost construite grajdurile C.A.P. (Cooperativ Agricolă de Producție). În anul 2020, noul proprietar al terenului a îndepărtat fundațiile acestor construcții, cu scopul introducerii terenului în circuitul agricol. Tot aici funcționează și stația de pompare a apei ce alimentează localitatea (Pl. I/3).

Date generale privind săpăturile și stratigrafia

Situl este cunoscut din anii '70 ai secolului al XX-lea, când, cu ocazia construirii grajdurilor C.A.P.-ului, au fost descoperite câteva celturi și fragmente ceramice. A intrat în atenția arheologilor în anul 1998, când segmentul de terasă pe care se găsește situl a fost transformat în groapă de împrumut pentru constructorul Drumului Național 2 (Constantinescu, Pandrea 1999, p. 9). Cercetările au continuat în anii 2000-2005 (Constantinescu, Pandrea, Stăicuț 2001, p. 182-185; Constantinescu, Stăicuț 2003; 2005a; 2006), 2008 (inedit) și 2013 (Constantinescu *et alii* 2017).

Fiind un sit care s-a dezvoltat pe orizontală, stratigrafia/evoluția acestuia pare a fi una complexă, ce cuprinde un palier cronologic larg: neolitic (Dudești), eneolitic (Boian), epoca bronzului, prima epocă a fierului, sec. III-IV, perioada medievală târzie.

Autorii cercetării nu menționează explicit numărul nivelurilor de locuire eneolitice. Din descrierea unor complexe, putem presupune existența a cel puțin două etape de locuire. De exemplu, în cazul complexului notat C8 – B2 au fost surprinse două momente: „etapa de locuire ...”, respectiv „etapa de utilizare a gropii bordeiului ca groapă menajeră” (Constantinescu, Pandrea 1999, p. 10).

În majoritatea gropilor eneolitice, pe lângă alte artefacte, au fost descoperite fragmente de lipitură arsă cu amprente de nuiete care provin de la pereți, aceste situații indicând posibilă existență a cel puțin două faze de locuire. Nu excludem ca aceste resturi de construcții să provină de la o locuire anterioară, cea Dudești, însă este greu de precizat, dat fiind numărul extrem de mic al elementelor (exclusiv fragmente ceramice) care pot fi atribuite acestei culturi (Garvăn 2021, p. 27-28).

Locuirea Boian este atribuită unei faze evaluate, în cadrul ceramicii fiind menționate elemente decorative ce își găsesc analogii în mediile Boian – *Vidra*, *Precucuteni I* și *Vința C* (Constantinescu, Pandrea 1999, p. 10-11), aserțiune ce trebuie privită cu rezerve.

Elemente de cronologie relativă

Complexul 23 – B4

Complexul a fost descoperit în campania din anul 2002, la limita dintre două suprafețe (α și β), ambele rezultate în urma intervențiilor neautorizate. S-a considerat că acest complex este un rest dintr-un bordei. Groapa bordeiului a fost și ea distrusă parțial de aceleași intervenții antropice și de eroziunea malurilor celor două gropi. Partea superioară a complexului a fost decopertată de către cei care au amenajat drumul/șoseaua (Constantinescu, Stăicuț 2003, p. 237). Lungimea laturii păstrate era de 3,36 m. Groapa bordeiului avea forma cilindrică în secțiune, cu fundul aproape plat, ușor mai adâncit spre latura de sud (**Pl. II**)⁴. Deși autorii menționează că groapa bordeiului cobora până la 0,74 m, conform marcajelor de pe bilete din pachetele cu ceramică aceasta cobora până la 1,70 m.

Din umplutura complexului au fost recoltate fragmente ceramice, oase de animale, pietre, fragmente de crustă de vatră și mici bucăți de lipitură arsă.

Dintre artefactele descoperite, fragmentele de vase constituie lotul cel mai numeros. Este compus în cea mai mare parte de ceramică din categoria grosieră, cu o cantitate mare de pleavă în pastă, cu diferite nuanțe la interior și exterior, cu miezul negru și, în general, nedecorată. Dintre formele identificate menționăm bolurile, vasele bitronconice și capacele. Decorul se păstrează pe puține fragmente și este excizat, incizat sau plastic (**Pl. III-V**). Dintre tipurile de decor excizat amintim benzile late (**Pl. IV/5, 9**) și „tabla de șah” (**Pl. IV/4**). Cel incizat constă în linii orizontale (**Pl. IV/8; Pl. V/8-9**) sau linii scurte dispuse sub buză (**Pl. III/5**), iar cel plastic constă în brăuri alveolate (**Pl. III/6; Pl. IV/1**). Puține fragmente pot fi atribuite categoriei fine, fără pleavă în compoziție, iar forma cel mai des întâlnită o constituie paharul (**Pl. IV/11**).

În privința formelor și decorurilor ceramice, atât cele din complexul (groapa) 23, cât și cele din întreaga așezare se circumscriu stilului specific fazei Boian – *Giulești*, acestea găsindu-și analogii în întreg spațiul ocupat de către aceste comunități.

Piese de piatră sunt în număr de cinci: patru cute de formă alungită realizate din gresie și un șlefuitor/lustruitor de formă rotundă și aplatizat.

Fragmentele de crustă de vatră (10 fragmente) și bucățile de lipitură arsă de mici dimensiuni completează inventarul umpluturii.

Tot aici au fost identificate mai multe resturi osteologice, unul dintre acestea fiind folosit pentru datarea complexului (**Fig. 1**).

⁴ În arhiva Muzeului Județean Buzău nu a fost identificată documentația de șantier.

Groapa 99

În campaniile 2003-2004 a fost identificată şi cercetată, la adâncimea de 1,35 m, o groapă (nr. 99) de formă ovală, cu diametrele de $1,25 \times 1,66$ m⁵. În umplutura sa au fost descoperite fragmente ceramice din pastă grosieră care provin de la un vas (Pl. VI), un nucleu din silex de culoare maronie şi opt pietre cu marginile rotunjite (frecătoare/lustruitoare), cu urme de utilizare (Pl. VII), precum şi o cantitate mare de oase de animale (Constantinescu, Stăicuţ 2005b, p. 9, Pl. II/1-3). Vasul a fost parţial întregit. Are formă globulară, iar gâtul pare să fi fost îngust. A fost decorat prin incizii, decorul constând în mici incizii dispuse în linii, care la rândul lor, grupate câte trei, formează meandre. Cele mai bune analogii se găsesc în mediul Hamangia III⁶.

Descoperirea unor materiale de tip Hamangia în mediu Boian – *Giuleşti* nu constituie un caz izolat. La Coslogeni, pe malul stâng al Dunării, au fost descoperite artefacte specifice culturii Hamangia asociate cu unele materiale atribuite de către autorii cercetării, pe baza trăsăturilor decorului şi a pastei, fazelor Boian – *Bolintineanu* şi Boian – *Giuleşti* şi chiar culturii Dudeşti (Neagu, Pandrea 2004, p. 9).

Mult mai interesantă şi mai clară este situaţia de la Ciulniţa, de pe malul râului Ialomiţa. Într-o aşezare Boian – *Giuleşti* cu două niveluri de locuire au fost descoperite fragmente ceramice şi figurine antropomorfe Hamangia (Renţa 2016, p. 64-67). În umplutura bordeielor 3 şi 6 (aparţinând nivelului inferior) au fost descoperite fragmente ceramice atribuite de către descoperitoare culturii Hamangia, faza III (Renţa 2016, p. 64-65, fig. 163). Din bordeiul 6 există şi o dată radiocarbon (5797 ± 43 BP) (Renţa 2016, p. 66), indicând un interval cuprins între 4730–4540 cal BC.

Un alt caz în care materiale aparţinând celor două faze (Boian – *Giuleşti* şi *Hamangia III*) apar asociate a fost semnalat în nordul Dobrogei, la Isaccea – *Suhat* (Micu, Micu 1998), fiind confirmat sincronismul dintre cele două entităţi culturale în nordul Dobrogei.

Elemente de cronologie absolută

Vârsta radiocarbon a fost obţinută în cadrul laboratorului RoAMS al Institutului Naţional de Cercetare-Dezvoltare pentru Fizică şi Inginerie Nucleară „Horia Hulubei” Măgurele. Proba constând dintr-un os de mamifer a fost prelevată din *Complexul 23*. *Vârsta radiocarbon* obţinută este de 6003 ± 37 BP, generând o vârstă calibrată în intervalul 4993–4796 cal BC.

⁵ Nici în acest caz nu a fost identificată documentaţia de şantier.

⁶ Determinare realizată de către dr. Valentina Voinea, căreia îi mulţumim.

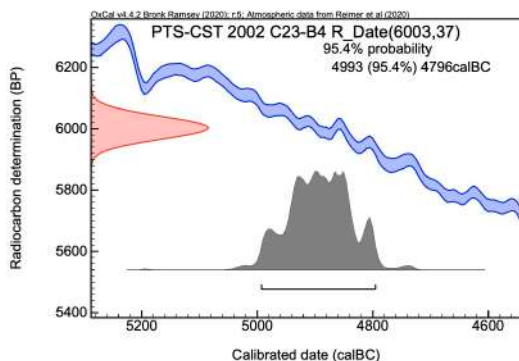

Fig. 1. Graficul cu data radiocarbon pentru proba prelevată din Complexul C23 – B4 de la Pietrosu (jud. Buzău)

Fig. 1. The radiocarbon date chart for the sample taken from feature C23 – B4 from Pietrosu (Buzău County)

Poziția cronologică a locuirii Boian de la Pietrosu. Concluzii

Chiar dacă deținem o singură dată radiocarbon din această așezare, observăm apropierea de datele obținute din situl de la Isaccea-Suhat (jud. Tulcea) (Carozza *et alii* 2020, fig. 9). În același timp, data care face obiectul prezentului studiu este apropiată setului de date obținut pentru faza *Vidra* a culturii Boian de la Sultana, care indică un interval cuprins între 4900 - 4700 BC (Oprîș, Lazăr, Ignat 2017, p. 95) și mai timpurie decât cea obținută din situl de la Ciulnița - (UBA-7793) 5797 ± 43 BP (Bréhard, Bălășescu 2012, tab. 1), aceasta din urmă indicând un interval cuprins între 4730 - 4540 cal BC, apropiat celui Precucuteni III și Boian-*Spanțov*.

Prezența vasului Hamangia la Pietrosu extinde contemporaneitatea dintre fazele Boian – *Giulești* și Hamangia III și în nord-estul Munteniei.

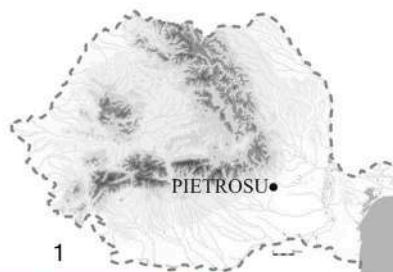
Existența unei singure date radiocarbon pentru faza Boian – *Giulești* din nord-estul Munteniei⁷, dar și lipsa unor cercetări ample, nu ne permit să dezvoltăm o discuție mai complexă referitoare la apariția și evoluția acestor comunități. Pe baza a ceea ce se cunoaște până în prezent, putem admite pentru această fază o evoluție mai îndelungată în zonă, până la nivelul fazei Boian-*Vidra* (în sudul Munteniei), Hamangia III (în Dobrogea) și, probabil, celei de a doua faze a culturii Precucuteni în Moldova. Sfârșitul culturii Boian la Curbura Carpaților poate fi pus pe seama pătrunderii dinspre nord a comunităților Precucuteni III (Garvăn *et alii* 2022).

⁷ Recent au fost obținute două vârste pentru faza Boian – *Giulești* din siturile de la Însurăței-*Popina I* și Boldești-*Movila Crăciuneasca* – date inedite.

Bibliografie

- Bréhard, Bălășescu 2012:** S. Bréhard, A. Bălășescu, *What's behind the tell phenomenon? An archaeozoological approach of Eneolithic sites in Romania*, Journal of Archaeological Science 39, 2012, p. 3167-3183.
- Carozza et alii 2020:** L. Carozza, C. Micu, A. Bălășescu, S. Ailincăi, A. Burens, O. Gâza, C. Mănăilescu, *Pour une relecture des collections archéologiques néolithiques et chalcolithiques dans la zone de Hamangia-Baia: nouvelles données chronologiques relatives aux recherches conduites par Dumitru Berciu*, Cercetări Arheologice XXVII, 2020, p. 141-161.
- Comșa 1974:** E. Comșa, *Istoria comunităților culturii Boian*, Ed. Academiei R.S.R., București 1974.
- Constantinescu, Pandrea 1999:** E.-M. Constantinescu, S. Pandrea, *Cercetările arheologice de la Pietrosu-Costești, județul Buzău*, Mousaios V, 1999, p. 9-14.
- Constantinescu, Stăicuț 2003:** E.-M. Constantinescu, G. Stăicuț, *Pietrosu, com. Costești, jud. Buzău. Punct: La Arman*, Cronica Cercetărilor Arheologice din România, campania 2002, 2003, p. 236-239.
- Constantinescu, Stăicuț 2005a:** E.-M. Constantinescu, G. Stăicuț, *Pietrosu, com. Costești, jud. Buzău. Punct: La Arman*, Cronica Cercetărilor Arheologice din România, campania 2004, 2005, p. 276-278.
- Constantinescu, Stăicuț 2005b:** E.-M. Constantinescu, G. Stăicuț, *Șantierul arheologic Pietrosu-Costești. Campaniile 2003-2004*, Mousaios X, 2005, p. 9-16.
- Constantinescu, Stăicuț 2006:** E.-M. Constantinescu, G. Stăicuț, *Pietrosu, com. Costești, jud. Buzău. Punct: La Arman*, Cronica Cercetărilor Arheologice din România, campania 2005, 2006, p. 271-273.
- Constantinescu, Pandrea, Stăicuț 2001:** E.-M. Constantinescu, S. Pandrea, G. Stăicuț, *Pietrosu, com. Costești, jud. Buzău. Punct: La Arman*, Cronica Cercetărilor Arheologice din România, campania 2000, 2001, p. 182-185.
- Constantinescu, Pandrea, Stăicuț 2002:** E.-M. Constantinescu, S. Pandrea, G. Stăicuț, *Rezultate ale cercetărilor arheologice de la Pietrosu-Costești*, Lucrările simpozionului național Cercetare și istorie într-un nou mileniu, Galați, 3-6 mai 2001, 2002, p. 57-65.
- Constantinescu et alii 2017:** E.-M. Constantinescu, C. Dinu, G. Stăicuț, D. Garvăn, *Cercetările preventive de la Pietrosu-Costești – La Arman. Campania 2013*, Mousaios XXI, 2017, p. 121-150.
- Dragomir 1969:** I. T. Dragomir, *Contribuții la cunoașterea aspectului cultural Stoicani-Aldeni (Săpăturile de la Lișcoteanca, județul Brăila și Băneasa, județul Galați)*, Danubius II-III, 1969, p. 43-80.
- Dragomir 1983:** I. T. Dragomir, *Eneoliticul din sud-estul României. Aspectul cultural Stoicani-Aldeni*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1983.
- Frînculeasa 2010a:** A. Frînculeasa, *Epoca neolitică în nordul Munteniei*, Ed. Ploiești-Mileniul III, Ploiești, 2010.
- Frînculeasa 2010b:** A. Frînculeasa, *Noi informații privind cercetările arheologice de la Sudîți, com. Gherăseni (jud. Buzău) - descoperiri din epoca neo-eneolitică*, Mousaios XV, 2010, p. 23-54.
- Garvăn 2017:** D. Garvăn, *Descoperiri Boian în interfluviul Buzău-Râmnicu Sărat*, Mousaios XXI, 2017, p. 5-25.
- Garvăn 2021:** D. Garvăn, *Valea Călmățuiului în neo-eneolitic*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2021.
- Garvăn et alii 2022:** D. Garvăn, R. Munteanu, C. Dinu, A. Frînculeasa, *Datarea locuirii Precucuteni de la Lipia – Movila Drumul Oilor (jud. Buzău)*, 2022, în: V. Diaconu (ed.), *Ab lapide ad metallum: Studia in honorem Professoris Marin Cărciumaru*, Ed. Istros a Muzeului Carol I; Ed. C. Matasă, Brăila – Piatra-Neamț, 2022, p. 219-231.

- Harțuche 1983a:** N. Harțuche, *Date privind evoluția culturii Gumelnița în NE Munteniei și N Dobrogei*, Istros II-III (1981-1983), 1983, p. 29-34.
- Harțuche 1983b:** N. Harțuche, *Locuința bordei din așezarea Boian de la Lișcoteanca „Moș Filon”*, Istros II-III (1981-1983), 1983, p. 7-27.
- Micu, Micu 1998:** C. Micu, S. Micu, *Ceramica culturii Hamangia din așezarea de la Isaccea-Suhat (Campania 1997)*, Pontica XXXI, 1998, p. 25-35.
- Neagu, Pandrea 2004:** M. Neagu, S. Pandrea, *Așezarea neolitică de la Grădiștea Coslogeni în contextul neoliticului dezvoltat de la Dunărea de Jos. Considerații preliminare*, în: I. Căndea, V. Sîrbu, M. Neagu (Coord.), *Prinos lui Petre Diaconu la 80 de ani*, Ed. Istros, Brăila, 2004, p. 3-24.
- Opriș, Lazăr, Ignat 2017:** V. Opriș, C. Lazăr, T. Ignat, *Technological analysis of Boian - Vidra pottery from Sultana*, Studii de Preistorie 14, 2017, p. 93-109.
- Pandrea 1999:** S. Pandrea, *Observații referitoare la evoluția culturii Boian în nord-estul Câmpiei Române*, Istros IX, 2017, p. 13-46.
- Rența 2016:** E. Rența, *Cercetările arheologice de salvare de la Ciulnița, județul Ialomița (1994-1997)*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2016.
- Sîrbu, Pandrea 1994:** V. Sîrbu, S. Pandrea, *Cercetările arheologice de la Siliștea, jud. Brăila, campaniile 1991-1993: a) așezarea Boian-Giulești; b) așezările din prima epocă a fierului*, Istros VII, 1994, p. 27-62.
- Ștefan 2010:** C. E. Ștefan, *Unele observații privind habitatul fazei Giulești a culturii Boian*, Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie 61, 1-2, 2010, p. 5-30.
- Ștefan, Comșa 1957:** Gh. Ștefan, E. Comșa, *Săpăturile arheologice de la Aldeni*, Materiale și Cercetări Arheologice III, 1957, p. 93-102.

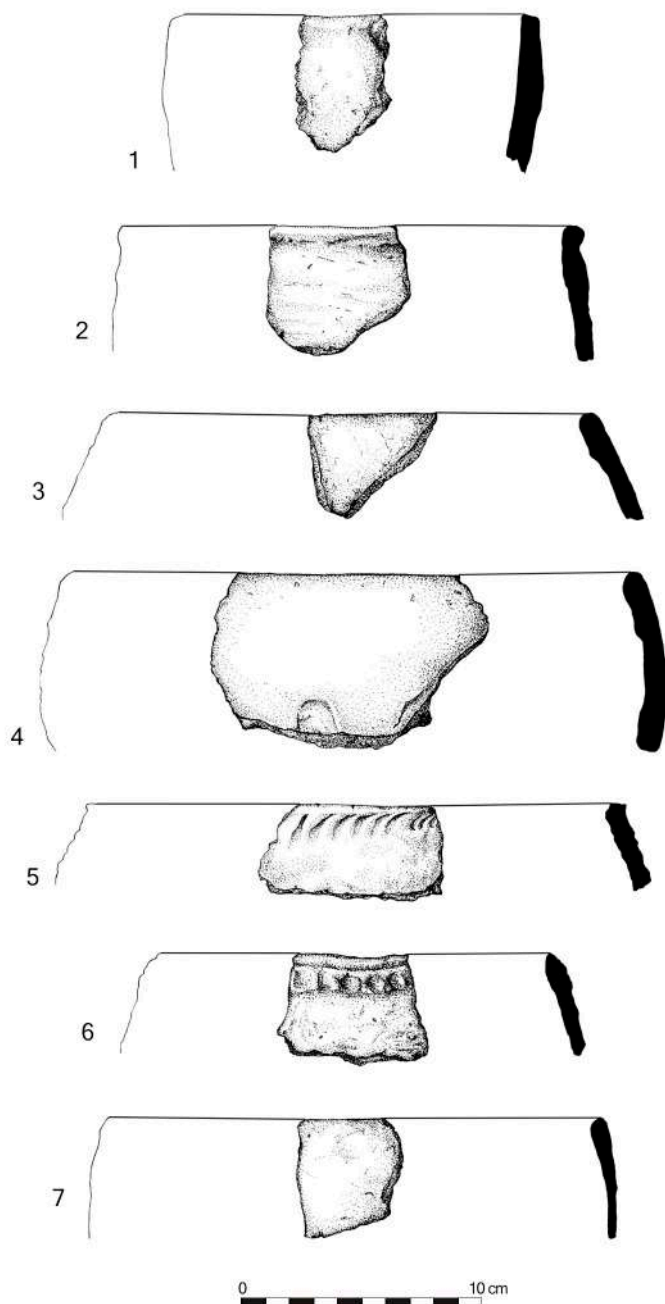

Pl. I. 1-2. Amplasarea sitului de la Pietrosu – *La Arman* (jud. Buzău);

3. Imagine după extragerea fundaţiilor de beton, ianuarie 2020

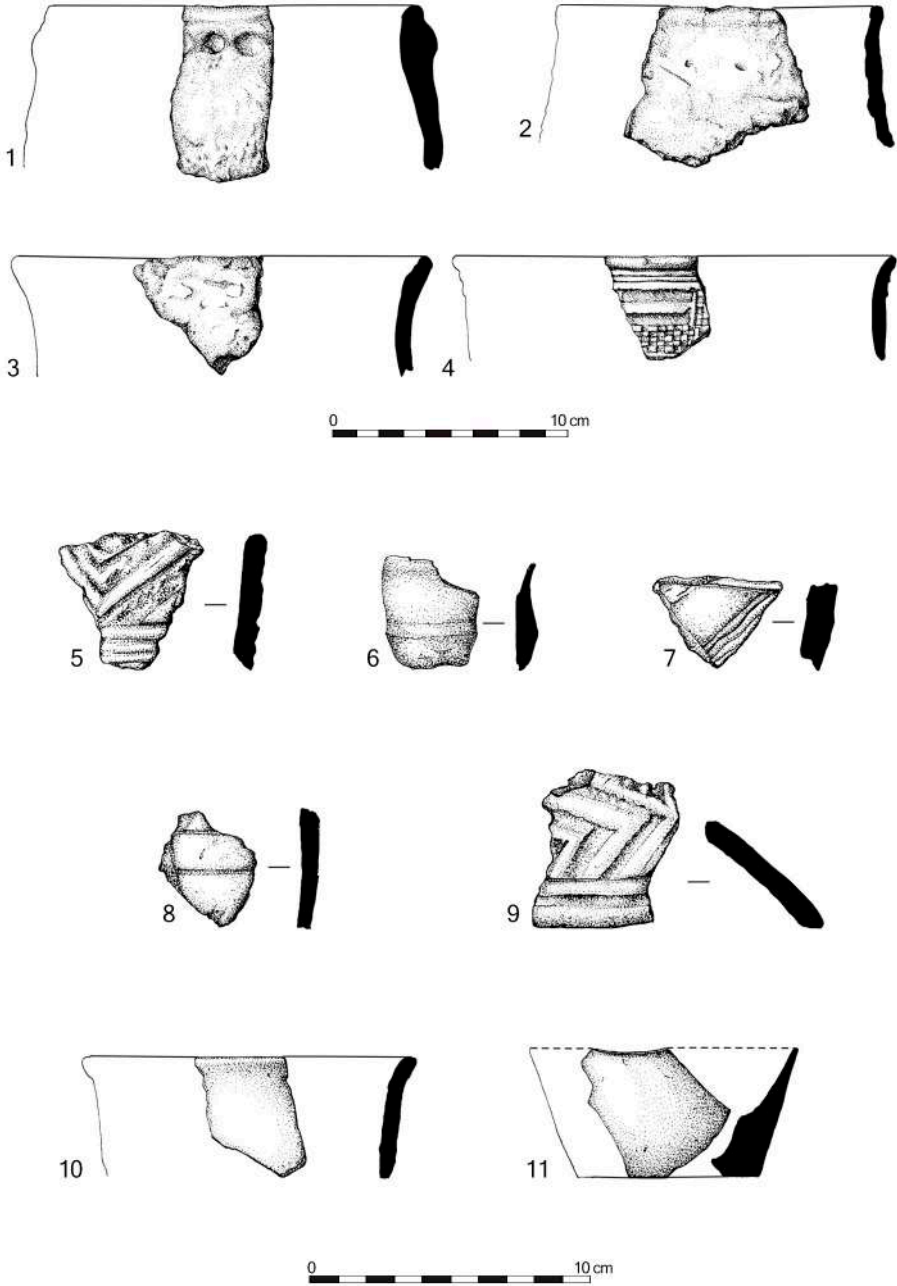
Pl. I. 1-2. The positioning of the site Pietrosu-*La Arman* (Buzău County);

3. The state of the terrain after the removal of the concrete foundations, January 2020

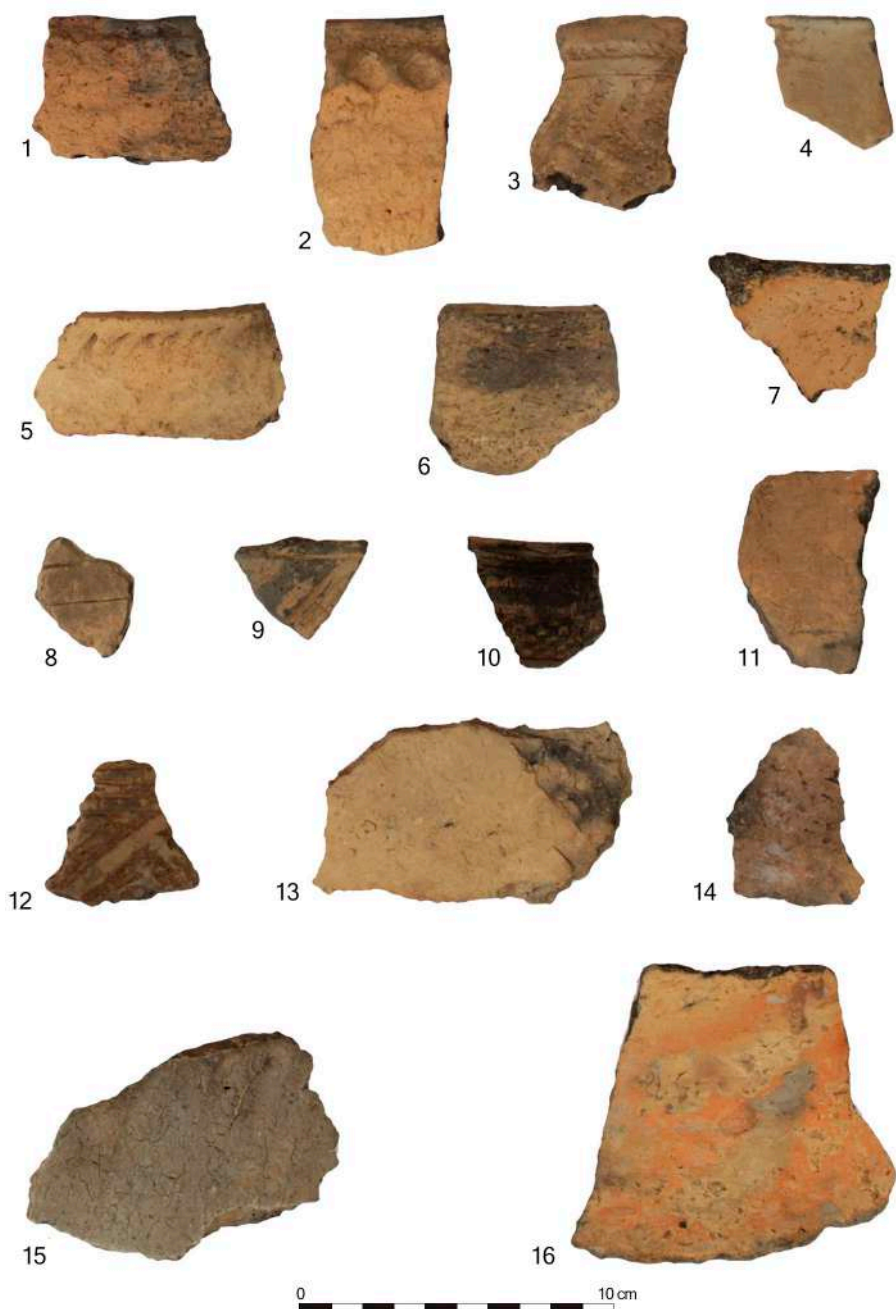

Pl. III. Ceramică din Complexul C23-B4 (după Garvăn 2021)

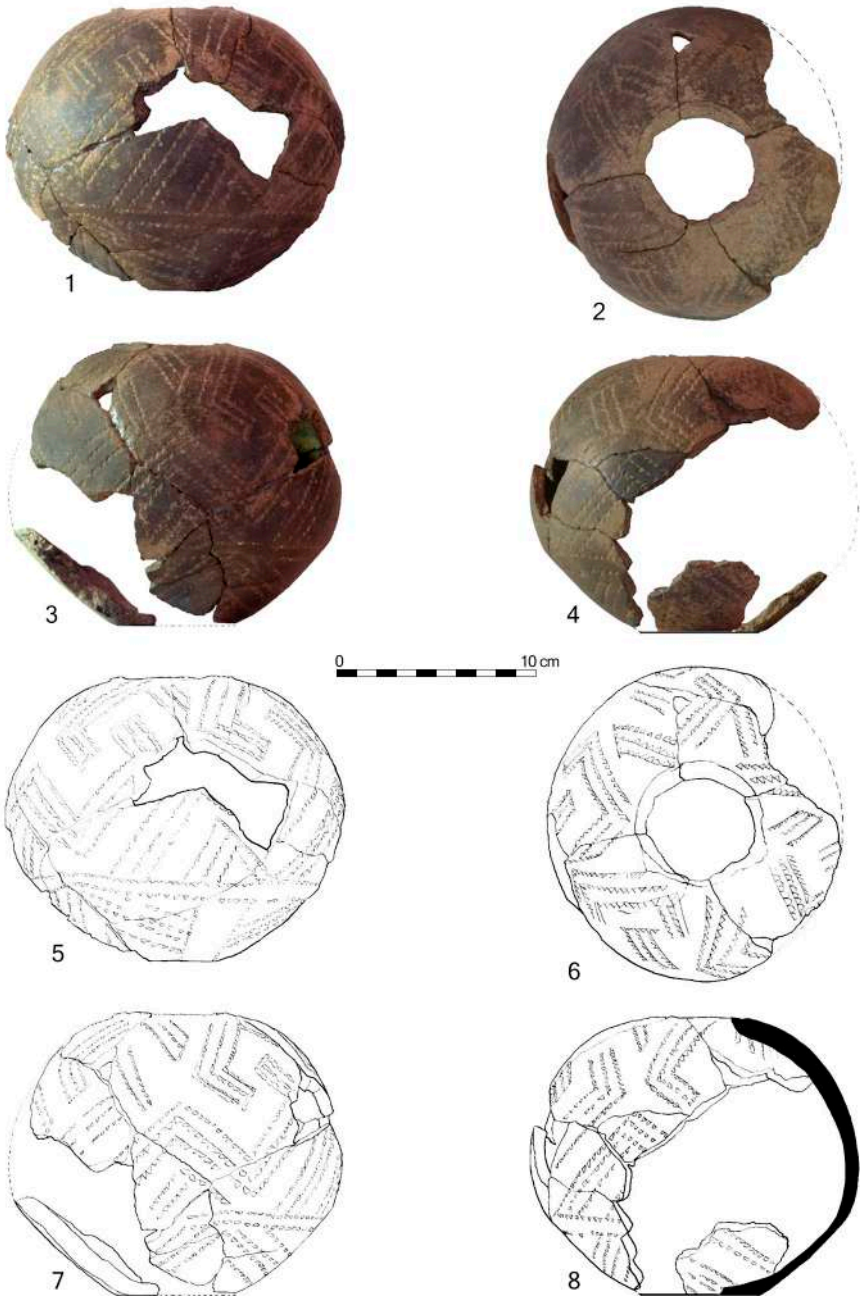
Pl. III. Pottery from feature C23-B4 (after Garvăn 2021)

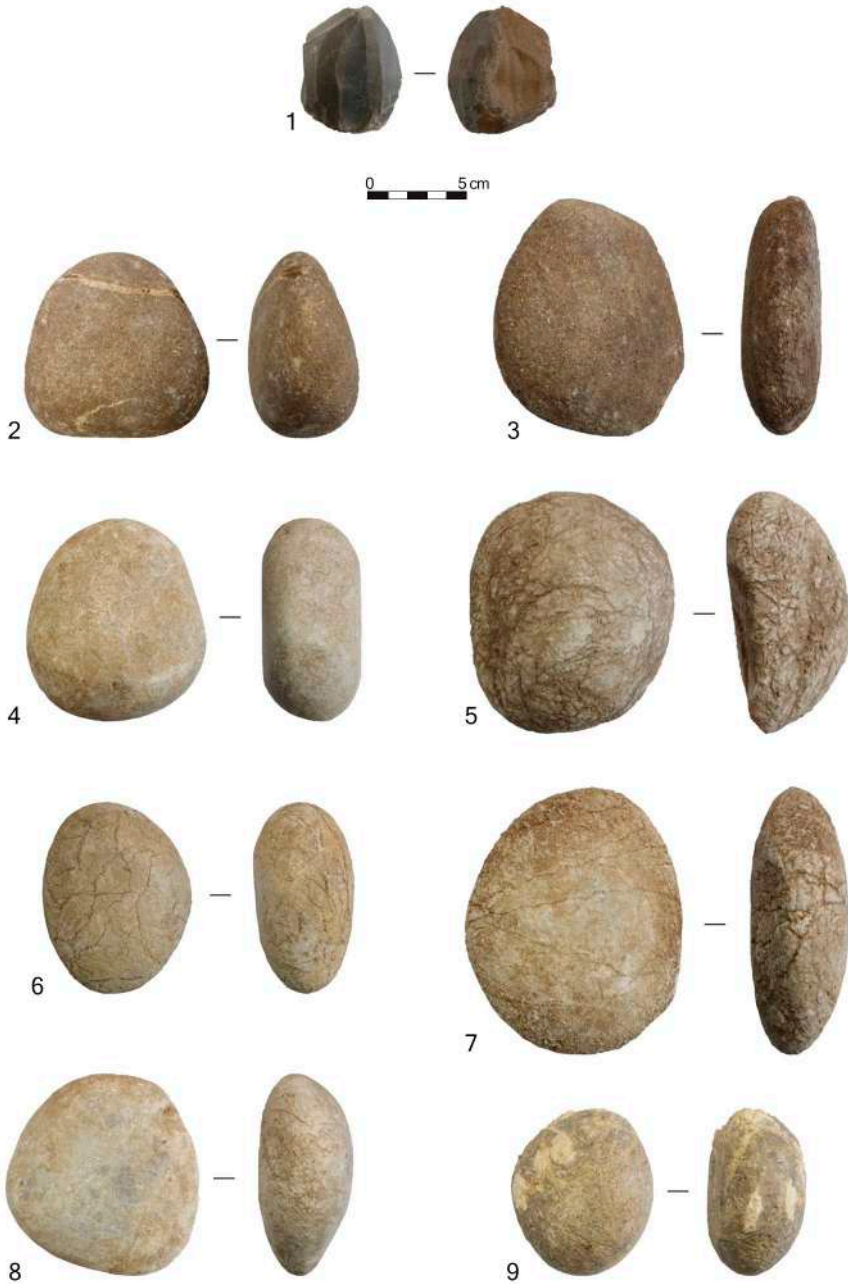
Pl. IV. Ceramică din Complexul 23-B4 (după Garvăn 2021)
Pl. IV. Pottery from feature C23-B4 (after Garvăn 2021)

Pl. V. Ceramică din Complexul 23-B4
Pl. V. Pottery from feature C23-B4

Pl. VI. Ceramică Hamangia din Groapa 99 (foto și desen M. Molina)
Pl. VI. Hamangia-type pottery from Pit 99 (photo and drawings by M. Molina)

Pl. VII. Obiectele din piatră descoperite în Groapa 99
Pl. VII. Stone artefacts from Pit 99